

1928 MUALLİM ALMANAĞI VE D6NEMİN EĞİTİM ANLAYIŞI*

G6N6L T6RKAN DEMİR**

6Z

Almanaklar, yayımlandıkları d6nemin 6zelliklerinin anlaşılması açısından tarih araŐtırmalarının 6nemli kaynakları arasında yer almaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni kurulan rejimin ve gerçekleştirilen inkılapların sağlam temellere dayandırılmasında d6nemin eğitimcilerine b6y6k sorumluluklar y6klendiği bilinmektedir. Bu çalışmada incelenen Muallim Almanadı d6nemin eğitimine 6nemli katkılar yapmış olan Faik Reşit Unat ve İsmail Hakkı Tonguç tarafından 6Đretmenlerin kullanması için 1928 yılında hazırlanmıştır. Almanadığın içeriği incelendiğinde d6nemin eğitim anlayışı ve 6Đretmenlerden beklentilerinin anlaşılması açısından somut bir 6rnek olduğu g6r6lmektedir. Almanakta hem 1928 yılına ait istatistiki bilgilere hem de 6Đretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini destekleyici b6l6mlere yer verilmiştir. ÇalıŐma dok6man incelemesi y6ntemiyle gerçekleŐtirilmiŐ nitel bir araŐtırmadır. AraŐtırmada incelenen almanadığın içeriği hakkında bilgi verildikten sonra almanak, eğitim açısından deĐerlendirilmiŐtir. B6ylece d6nemin 6Đretmen yeterlilikleri ve 6Đretmenlerden beklentileri ortaya konulmaya çalıŐılmıŐtır.

Anahtar Kelimeler: Almanak, Cumhuriyet, EĞitim, 6Đretmen, T6rk EĞitim Tarihi.

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir alıŐma bulunmamaktadır. / There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Dr. 6Đretim 6yesi, Amasya 6niversitesi, Amasya/T6RKİYE, gonul2818@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6056-4137

IN 1928 TEACHER ALMANAC AND THE EDUCATIONAL APPROACH OF THE ERA

ABSTRACT

Almanacs are among the most important sources of historical researches in terms of understanding the characteristics of the periods in which they were published. It is known that in the first years of the Republic, the educators of the period assumed great responsibilities in basing the newly established regime and reforms on solid foundations. The Teacher Almanac examined in this study was prepared by Faik Reşit Unat and İsmail Hakkı Tonguç, who made important contributions to the education of the period, in 1928 for teachers to use. When the content of the Almanac is examined, it is seen that it is a concrete example in terms of understanding the educational approach of the period and expectations of teachers. The Almanac includes both statistical information from 1928 and sections that support teachers' personal and professional development. The study is a qualitative research carried out by document review method. After giving information about the content of the Almanac examined in the research, the Almanac has been evaluated in terms of education. Thus, teacher competencies and expectations of teachers from the period were tried to be revealed.

Keywords: Annual, Education, History of Turkish Education, Republic, Teacher.

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından türlü konularda bilgi veren bir tür yıllık şeklinde tanımlanan almanaklar hazırlanma amaçlarına göre oldukça çeşitli konuları ihtiva etmektedir. Yıllık olarak da isimlendirilen almanaklar, kendi konusuyla ilgili olarak, yayımlandıkları senenin önemli olaylarını ve çeşitli istatistiki bilgileri içeren kaynaklardır. İlk örneği 15. yüzyılın ikinci yarısında Viyana’da yayınlanan salnamelerin sonrasında Almanya, Fransa ve İngiltere başta olmak üzere diğer Avrupa devletlerinde de yayınlanmaya başladığı bilinmektedir. Osmanlı Devletinde ise Tanzimat Dönemi’nde ilk salname yayınlanmıştır. Bu dönemden sonra salnamelerin türlerinin ve sayılarının artarak yayınlanmaya devam ettiği anlaşılmaktadır¹.

Osmanlı Devleti’nde bir gelenek hâline gelen salnameler türlerine göre *devlet salnameleri*, *nezaret salnameleri*, *vilayet salnameleri* ve *özel salnameler* şeklinde dörde ayrılmaktadır. Özel kurumlar ya da kişiler tarafından yayınlanan salnamelerin daha çok almanak olarak isimlendirildiği anlaşılmaktadır². II. Abdülhamid Döneminde Maarif Nezareti tarafından H.1894-1895’ten itibaren ilk kez ülke çapında eğitim istatistiklerinin yayınlanmaya başlandığı, H.1898-1904 yılları için *Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye* adıyla, ülke çapında önemli eğitim, öğretim yıllıkları yayımlandığı görülmektedir. Akyüz, maarif salnameleriyle ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Bu belgeler, ülkenin eğitim durumunu rakamsal olarak ve topluca gösterdikleri için, eğitim sorunlarının daha iyi anlaşılup değerlendirilmesine yardımcı olmuştur³.”

Osmanlı Devleti’ndeki pek çok uygulama gibi salname anlayışının da Türkiye Cumhuriyeti’nde devam ettirildiği anlaşılmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında 1925-1928 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi yayınlanmıştır⁴. İçerikleri göz önüne alındığında salnameler, yayımlandıkları dönemlerin anlaşılması açısından tarihe ışık tutan önemli kaynaklar arasında yer almaktadır.

¹ İlhan Palalı, “Osmanlı Salnameleri ve Tarih Araştırmalarındaki Kaynak Değeri”, **Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S 23, Şanlıurfa 2010, s.2.

² A.g.m., s.3-11.

³ Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2018**, Ankara 2018, s.226.

⁴ <https://tarihvedenediyet.org/e-kutuphane/salnameler-ve-nevsaller>, Erişim tarihi: 26.08.2020 sa.10.44.

Bu çalışmada transkripsiyonu yapılan, 1928 yılında Türk Maarif Cemiyeti tarafından yayınlanan Muallimler Almanacağı, Maarif Vekâleti Halk Terbiyesi Müdürü Faik Reşit (Unat) ve Maarif Vekâleti Mektep Müzesi Müdürü İsmail Hakkı (Tonguç) tarafından, 1928-1929 ders yılı için hazırlanmıştır. Türk millî eğitiminin önde gelen isimlerinden olan Faik Reşit (Unat), öğretmenlikten çeşitli kademelerde idareciliğe kadar pek çok alanda Türk eğitimine önemli hizmetlerde bulunmuştur. 1927-1928 yıllarında İlk Tedrisat Dairesinde Halk Terbiyesi Şube Müdürlüğü yapmış, yine aynı dönemde *Maarif Düsturu* adlı bir kitap yayınlarak fiili görevlerinin yanında eserleri ile de Türk eğitim tarihine adını yazdırmıştır⁵. Muallim Almanacağı'nın hazırlanmasına katkı sağlayan bir diğer isim olan İsmail Hakkı (Tonguç)'da yine millî eğitimimize katkıları büyük olan önemli bir eğitimcidir. 1919'da öğretmenlikle başladığı eğitim hizmetlerine ilerleyen yıllarda eğitimin çeşitli kademelerinde idarecilikle devam etmiştir. Almanığın yayınlandığı dönemde Millî Eğitim Bakanlığında Levazım ve Ders Araçları Müdürlüğü, Okul Müzesi Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur⁶.

Öğretmenlerin kullanımı için hazırlanmış olan Muallim Almanacağı doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman analizi özellikle tarih araştırmalarında sıklıkla kullanılan bir nitel araştırma modelidir. Çalışmada incelenen almanığın orijinal metnine Hakkı Tarık Us Koleksiyonu'ndan ulaşılmıştır. Almanığın içeriği incelendiğinde günümüz eğitim anlayışı ve öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi noktasında fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Yayınlandığı dönemin özelliklerini yansıtması bakımından büyük önem taşıyan bu eserin günümüzde yeniden ele alınması eğitimcilere de katkı sağlayacaktır.

I. Muallim Almanacağı'nın Yayınlandığı Dönemde Türk Millî Eğitime Genel Bir Bakış

1928-1929 eğitim öğretim yılında yayınlanan Muallim Almanacağı'nın hazırlanmasının amaçlarının anlaşılması için o dönemin eğitim anlayışının genel çerçevesinin çizilmesi faydalı olacaktır.

⁵ Bahri Ata, "Tarihçi Faik Reşit Unat'ın Millî Eğitime ve Tarih Eğitime Katkıları", *Türk Yurdu*, S 260, Ankara 2009, s.94-95.

⁶ Cavit Binbaşıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*, Ankara 2014, s.543.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ni çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırma gayesi devlet, millet ve rejim bağlamında gerçekleştirilen tüm yeniliklerin temelini oluşturmuştur. Mustafa Kemal Atatürk tarafından her fırsatta belirtildiği üzere bu yeniliklerde eğitime ve eğitimcilere büyük görevler verilmiştir⁷. Herder ve Rousseau gibi farklı düşüncelere sahip düşünürlerin bile üzerinde hem fikir olduğu görüşe göre devlet ve ulus arasında, ulusallık bağının kurulması için devletin eğitim programlarını düzenlemesi ve denetlemesi önem taşımaktadır. Eğitim aracılığıyla yönetimlerin tüm halkın ortak bir amaç etrafında toplanması için ortak bir inanç ve değer sistemi oluşturdukları görülmektedir⁸.

Cumhuriyetin kurulduğu dönemde ülkenin içinde bulunduğu durum göz önüne alındığında başta iktisadi olmak üzere pek çok alanda sıkıntılı bir süreçten geçildiği görülmektedir. Bu süreçte eğitimciler, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için imkânsızlıklar içerisinde kendi imkânlarını yaratmak durumunda kalmışlardır⁹. Eğitim alanında çözülmesi gereken en önemli sorunların başında, eğitimde var olan ikiliği ortadan kaldırmak, alfabe ile ilgili var olan tartışmalara bir son vermek, ilköğretimi yaygınlaştırmak, halkın aydınlanmasını sağlamak gibi konular gelmektedir¹⁰.

Bu konuların çözüme kavuşturulması için yasal anlamda ilk adım 1924 yılında kabul edilen *Tevhid-i Tedrisat Kanunu* olmuştur. Bu kanunla eğitim-öğretim faaliyetleri tek çatı altına toplanmış ve eğitimde var olan ikili duruma son verilmiştir. 1926 tarihinde *Maarif Teşkilatına Dair Kanun*, 1928 yılında ise *Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun* kabul edilmiştir¹¹. Bu kanunlarla birlikte eğitimden beklenen hedeflere ulaşabilmek için gerekli alt yapının yasal dayanakları oluşturulmuş ve uygulayıcılar için yol haritaları çizilmiştir.

⁷ Fatma Acun, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitimin Hedefi", **Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim**, Ankara 2006, s.27-29; Murat Önk, "Atatürk Dönemi Eğitim Sistemi Gelişmelere Bir Bakış", **International Journal of Social Science Studies**, S 37, 2015, s.511-515.

⁸ Ufuk Şimşek, Birgül Küçük, Yavuz Topkaya, "Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikalarının İdeolojik Temelleri", **Turkish Studies**, C 4, S 7, Ankara 2012, s.2812-2813.

⁹ İlhan Başgöz, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye'de Eğitimin Genel Görünümü", **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005**, Ankara 2010, s.9.

¹⁰ Mustafa Ergün, "Türk Eğitim Devrimi: Temel İlkeleri ve Gelişim Süreci", **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005**, Ankara 2010, s.37.

¹¹ Muhsin Hesapçıoğlu, "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi", **MÜ Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, S 29, İstanbul 2009, s.122.

Bu çalışmalarla birlikte uygulamada da program geliştirme çalışmalarıyla cumhuriyetin hedeflerine uygun nesiller yetiştirmek için bu hedeflere uygun programların hazırlandığı görülmektedir. Eğitimde gerçekleştirilmek istenen değişimlerin en önemli aracı eğitim programlarıdır. Cumhuriyet tarihinin ilk ilkokul programı *1924 İlk Mektep Müfredatı*'dır. Bu program, ilk olması nedeniyle daha genel bir program olma özelliği göstermektedir. Daha sonra 1926, 1927, 1930, 1936 yıllarında ilkokul programlarında düzenlemeler yapıldığı, derslerin amaçlarının daha net bir şekilde ifade edildiği, bazı dersler ilave edilerek yeniliklere gidildiği görülmektedir¹².

Eğitim alanında yapılan tüm bu yeniliklerde Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitimle ilgili görüşlerinin izleri görülmektedir. Atatürk tarafından farklı ortamlarda yapılmış olan konuşmalardan yola çıkarak Doğan tarafından Atatürk'ün eğitim anlayışı şu şekilde ifade edilmiştir; "Atatürk, ortaya koyduğu bu görüşler ile eğitimin laik bir temele dayalı, gözlem ve deneye yer veren bir eğitim olacağını ve geniş kitlelerin bu eğitimden yararlanmalarını öngörmüştür¹³." Atatürk'ün eğitim anlayışı, o dönemde okullara bakış açısını da şekillendirmiştir. Dönemin eğitimcilerinin okullardan beklentilerini oldukça yüksek tuttuğu, okulların hayat okulu, iş okulu olması gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır¹⁴. Bu düşüncelerin okullara ülkenin ekonomik kalkınması için de önemli sorumluluklar yüklediği açıktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde okuldan beklenen amaçlara ulaşabilme konusunda en önemli unsur öğretmenlerin bu amaçları ne kadar benimsedikleri ve bu amaçlara ulaşmak için gerekli niteliklere sahip olup olmadıkları konusudur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında oluşturulan eğitim anlayışının toplumun öğretmenlerden beklentilerini etkilediği ve öğretmen niteliklerini şekillendirdiği görülmektedir. Öğretmen yetiştirme konusunda bu dönemde atılan adımlarla cumhuriyetin eğitim hedeflerini yansıtabilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi için çeşitli girişimlerde bulunulduğu, öğretmen eğitiminde de çağdaş olanın yakalanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır¹⁵.

¹² Salih Zeki Genç, "Cumhuriyetten Günümüze İlköğretimde Program Geliştirme Çalışmaları", **AÜ Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**, C 2, S 2, Bayburt 2007, s.125.

¹³ Hıfzı Doğan, "Atatürk'ün İşlevsel Eğitim Anlayışı", **Eğitim ve Bilim**, C 6, S 34, Ankara 1981, s.6.

¹⁴ Acun, a.g.m., s.32.

¹⁵ Halit Dursunoğlu, "Cumhuriyet Döneminde İlköğretimde Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi", **Millî Eğitim Dergisi**, Ankara 2003, S 160.

Bu çalışmada incelenen Muallim Almanacı'nın da dönemin eğitim anlayışlarına uygun olarak, öğretmenlerden beklentiler doğrultusunda, öğretmenlere fayda sağlayacak nitelikte hazırlandığı görülmektedir.

II. Muallim Almanacının İçeriği

İstanbul Devlet Matbaasında basılan almanacın ilk sayfalarında Reiscumhur Mustafa Kemal Atatürk, Başvekil İsmet İnönü ve Maarif Vekili Mustafa Necati Bey'in resimleri yer almaktadır. Bu resimlerden sonra 1928-1929 ders yılını gösteren bir takvim verilmiştir. Bu takvimden sonra 1801'den 1980'e kadar olan dönemde hangi tarihin hangi güne denk geldiğini bulmaya yarayan bir cetvel verilmiş ve bu cetvelden nasıl faydalanılacağı açıklanmıştır¹⁶.

Takvim kısımlarından sonra "Millî Sene-i Devriyeler" başlığı altında o sene zarfında kutlanması planlanan önemli günler ve tarihleri listelenmiştir. Günümüzde kutlaması yapılmayan Sivas Kongresinin Akdi (4 Eylül), Sakarya Muzafferiyeti (13 Eylül), Edirne'nin Kurtuluşu (25 Kasım), Birinci İnönü Zaferi (10 Ocak), Tayyare Şehitleri Günü (27 Ocak), İkinci İnönü Zaferi (31 Mart) gibi günlerin o tarihlerde kutlamalarla anıldığı anlaşılmaktadır¹⁷.

Almanacı kullanacak kişinin nüfus bilgilerini içeren bir sayfa hazırlanmıştır. Devam eden sayfada ise almanak sahibinin ve ailesinin hayatında meydana gelen doğum, ölüm, nişanlanma, evlenme gibi önemli gelişmelerle ilgili bilgilerini yazacağı bir bölüm oluşturulmuştur. Bir sonraki sayfada ise aile efradının kutlaması gereken özel günlerinin not edilmesi için bir tablo hazırlandığı görülmektedir. Almanak sahibiyle ilgili kişisel bilgilerin (gözlük numarası, ayakkabı numarası, eldiven numarası, çorap numarası, banka cüzdan numarası, sigorta poliçe numarası, en yakın doktorun adresi ve telefon numarası, en yakın eczane veya sağlık merkezinin adresi ve telefon numarası, polis, itfaiye numaraları gibi...) yazılacağı ayrı bir bölüm de mevcuttur¹⁸.

Kişiyeye özel bilgilerden sonraki bölümde yine almanacı kullanan öğretmenin herhangi bir sebeple saatinde yapamadığı dersleri ve sebeplerini yazabileceği bir çizelge verilmiştir. Bu çizelgeden sonra ise Eylül ayından bir

¹⁶ Faik Reşit Unat, İsmail Hakkı Tonguç, **Muallim Almanacı**, İstanbul 1928, s.1-4.

¹⁷ **A.g.e.**, s.5.

¹⁸ **A.g.e.**, s. 6-8.

sonraki Ağustos ayına kadar devam eden bir ajanda hazırlanmıştır¹⁹. Bu ajanda da -almanağın Latin harflerinin kabul edildiği yıl yayınlanmış olması nedeniyle- yeni harflerin kullanılmış olması da önemlidir. Almananın genel yapısına bakıldığında ağırlıklı olarak Osmanlıca kullanılmış olsa da Latin harfleriyle hazırlanmış bölümlerin de yer aldığı görülmektedir. 1 Kasım 1928’de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen Yeni Türk Alfabeti sonrasında 1 Ocak 1929’dan itibaren Arap harflerinin kullanımı yasaklanmıştır. Bu süreçte hem ulusal basında hem de dergi, broşür, kitap gibi yazılı basın araçlarında her iki alfabenin de kullanıldığı örnekleri görmek mümkündür²⁰.

Ajanda kısmının bir diğer önemli özelliği de bu kısımda dünyada ve ülkemizde bilim ve eğitim alanına katkı sağlamış kişilerin resimleriyle beraber kısa öz geçmişlerine yer verilmiş olmasıdır. Bu isimler şöyledir; Johann Gutenberg, J. J. Rousseau, Johann Heinrich Pestalozzi, Selim Sabit Efendi, Benjamin Franklin, Antoine Lavoisier, Robert Fulton, George Stephenson, Ferdinand de Lesseps, Louis Pasteur, Thomas Alva Edison.

150

Ajanda kısmından sonraki sayfalar incelendiğinde ilk olarak haftalık ders programı çizelgesi göze çarpmaktadır. Bu çizelgenin ardından almanak sahibinin okuduğu kitapları kayıt etmesi için bir çizelge verilmiştir. Bu çizelgeden sonra ise “okuyacağım kitaplar” başlığı altında ilk mektep öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülen mesleki kitap ve mecmuaların isimlerini, yazarlarını ve basım yerlerini içeren bir liste hazırlanmıştır. Bu listede toplam 57 kitap, 11 dergi öğretmenlere tavsiye edilmiştir²¹. Tablo 1’de verilen liste incelendiğinde eğitim bilimleriyle ilgili pek çok yabancı eserin tercüme edildiği anlaşılmaktadır. Tercüme eserlerin yanında dönemin önemli eğitimcileri tarafından kaleme alınmış pek çok eserde öğretmenlere tavsiye edilmiştir²².

¹⁹ A.g.e., s. 9-73.

²⁰ Elif Asude Tunca, “Türk Harf Devriminin Halka Tanıtım Çalışmaları”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S 2, Mersin 2006, s.113-117.

²¹ Unat, Tonguç, **Muallim Almanığı**, s.78-86.

²² Öğretmenlere tavsiye edilen mesleki yayınlarla ilgili olarak Fuat Gündüzalp tarafından 1840-1963 yılları arasında yayınlanan 1.567 kitabın içeriği hakkında bilgiler verilen 5 ciltlik bir eser hazırlanmıştır. Bu eserler (1. ve 2. cilt 1951, 3. cilt 1955, 4. cilt 1961, 5. cilt 1984) Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır. Almanakta yer verilen kitaplarla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Fuat Gündüzalp, **Öğretmen Meslek Kitapları Kılavuzu**, Cilt 1, Ankara 1951.

Tablo 1. İlkokul Öğretmenlerine Tavsiye Edilen Kitaplar Listesi

Kitabın Adı	Yazar	Kitabın Adı	Yazar
Terbiyeye Ait Tatbikatıyla Ruhiyat Dersleri	Rayo-Mehmet Avni	Türkçenin Usulü Tedrisi-Birinci Kısım	Hüseyin Ragıp
Ruhiyat Dersleri	M. Şekip (Tunç)	Türkçeyi Nasıl Öğretmeli-Birinci Kısım	Kazım Nami (Duru)
Çocuk Ruhiyatı ve Tecrübi Pedagoji	Edward Clapared-Mustafa Rahmi (Balaban)	Mekatip-i İbtidaiyyede Tahrir Dersi Nasıl Tahrir Edilmeli	Mehmet Asım
Tedkikat-ı Ruhiiye Rehberi	Ali Haydar (Taner)	Yazının Usul-ü Tedrisi	İsmail Hakkı (Baltacıoğlu)
Ruhiyat ve Ruhi Hars	Avni	Mekatip-i İbtidaiyyede Hendesenin Usul-ü Tedrisi	
Tecrübe Üzerine Müessesese Psikolojisi (2 cilt)	Hoffdine-Hüseyin Cahit	Resmin Usul-ü Tedrisi	
İlk Gençlik Hakkında Ruhiyat ve Terbiye Tetkikleri	İbrahim Alaeddin (Gövsa)	Küçüklere Resim	Mütercimi: Necmeddin Sadık
Çocuklarda Zekânın Mikyası	Alfred Binet ve Dr. Simon- İbrahim Alaeddin (Gövsa)	El İşlerinin Usul-ü Tedrisi	
Terbiyevi Ruhiyat Laboratuvarı	Mustafa Rahmi (Balaban)	İlm-i Terbiye-i Etfal Nokta-i Nazarından El İşleri	Mütercimi: Necmeddin Sadık
Dimaç ve Melekât-ı Akliyenin Fizyolojiya ve Hafıza Levhası	Dr. Abdullah Cevdet	Küçüklere Çamur İşlerini Nasıl Yaptırmalı?	Mütercimi: Ali Ulvi
Terbiye Musahabeleri	William James-M. Şekip	Terbiye-i Bedeniyye Nazariyatı ve Usul-ü Talim	Selim Sırrı (Tarcan)
Terbiye-i İrade	Payo-Dr. Adem	Muallimlere Terbiye-i Bedeniyye Rehberi	Selim Sırrı (Tarcan)
Ruhiyat Elifbası	Hasan Ali	Goethe'nin Usul-ü Tedrisi	Halil Bedii (Yönetken)
Fikri Ahlaki ve Bedeni Terbiye	Herbert Spencer-M. Şekip	Coğrafyada İlk Adım (Muallim Kısım)	Faik Sabri (Duran)

İlmi-i Terbiye-i Etfal	Necmeddin Sadık	Mekteplerde Coğrafya Tedrisatı	Faik Sabri (Duran)
Talim ve Terbiye	Halide Edip	Çocuklara Hikâye Anlatmak Sanatı	Ahmet Cevat
Terbiye Dersleri	İsmail Hakkı	Dekroli Usulü	Sadrettin Celal (Antel)
Bedii Terbiye	İbrahim Alaeddin	Mektepçiliğin Kabesinde	Hıfzurrahman Raşit
Çocuk Ruhü	İbrahim Alaeddin	Terbiye ve Veraset	Dr. Abdullah Cevdet
Terbiye-i Ameliye	Hadold Bagabay-İbrahim Askı	Yeni İçtimaiyat Dersleri	Mehmet İzzet Bey
Çocuk ve Mektep	John Dewey- H. Avni (Başman)	Terbiye ve Demokrasi	H. Avni Bey (Başman)
Avrupa Terbiye Aleminde Müterakki Temayüller	H. Avni (Başman)	Mefkureci Muallim	Ali Haydar Bey
Umumi ve Ali Amerika Terbiye Usulleri (3 cilt)	Omar Buyse-Dr. Abdullah Cevdet	Kumlarda Çocuk Oyunları	Ahmet Hilmi Bey
Çocuklar Evi	Marya Montessori-Mustafa Rahmi (Balaban)	Çocuklar Hakkında Asri Fikirler	Hüseyin Cahit Bey
Aile İçinde Terbiye: Oğullarımız	Feliks Toma-Hüseyin Cahit	Adedin Ruhıyatı	İbrahim Askı Bey
Aile İçinde Terbiye: Kızlarımız	Feliks Toma-Hüseyin Cahit	El İşleri Rehberi	İsmail Hakkı Bey
Fenni Terbiye Tarihi	Nafi Atuf (Kansu)	Ana Mektepleri Hafıza Elsihası	Ebulhasan Kemal
Mektep Hafıza Elsihası	Dr. Celal Abdi		

Bu listenin devamında ise almanak sahibinin satın almak istediği kitapların bilgilerini kayıt edebileceği bir bölüme yer verilmiştir. Bu liste ve çizelgelerden sonra hazırlanmış olan bir diğer çizelge ise almanak sahibinin okumak için arkadaşlarından ödünç aldığı kitapları yazabileceği kitabın ismi, kimden ne zaman aldığı ve ne zaman iade edeceği gibi bilgileri içermektedir²³. Öğretmenler için hazırlanmış olan böyle bir almanakta kitap okumanın bu

²³ Unat, Tonguç, **Muallim Almanığı**, s.83-86.

derece önemsenmiş olması, dönemin düşünce hayatının anlaşılması açısından oldukça önemli bir noktadır.

Almanakta göze çarpan bir diğer önemli bilgi de Türkiye Cumhuriyeti'nin 1928 yılına ait bütçesinin vekâletlere ve dairelere dağılımının verildiği listedir. Bu listeye göre toplam 207.173.199 TL olan 1928 yılı bütçesinden en fazla pay 58.020.390 TL ile Müdafaa-i Millîye Vekâletine ayrılmıştır. Maarif Vekâletine bütçeden ayrılan pay ise 6.615.804 TL'dir. Bütçeden sonra ise Maarif Vekâletinin teşkilat yapısı gösterilmiştir. Bu bilgilerden sonra gelen bölümde ise 1928 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim öğretim faaliyetine devam eden liseler, orta mektepler ve muallim mekteplerinin isimleri listelenmiştir²⁴ (Ek-1).

Bu liste incelendiğinde almanağın yayınlandığı yıl Türkiye'de dört kız (Erenköy, İzmir, İstanbul ve Ankara) ve on beş erkek lisesi olduğu görülmektedir. Orta mekteplerin dağılımı ise şu şekildedir; kırk iki erkek mektebi, on iki kız mektebi, altı muhtelit mektep ve on tane de kız ya da erkek mektebi diye belirtilmemiş olmak üzere toplam yetmiş adettir. Muallim mekteplerinin sayıları ise on iki erkek muallim mektebi, yedi kız muallim mektebi, bir musiki muallim mektebi, iki köy muallim mektebi ve bir ana muallim mektebi olmak üzere toplam yirmi üç adettir. Bunlardan başka iki yüksek muallim mektebi ve iki de imam ve hatip mektebi vardır. Almanakta bu mekteplerin isimleri tek tek listelenmiştir²⁵.

Almanakta yer alan bölümlerden birisi de maarif teşkilatına dair kanunun bir öğretmenin bilmesi gereken maddelerinin verildiği bölümdür. Bu başlık altında adı geçen kanundan on yedi madde aynen verilmiş, ilaveten bu kanunda 1926 ve 1927 yıllarında yapılan değişiklikler ve düzenlemeler de devamında belirtilmiştir. Bu bölümde yer verilen maddeler incelendiğinde Maarif Vekâletinin yetkileri, ilk, orta ve yüksek tahsilin dereceleri ve bu mekteplerin özellikleri, muallim mekteplerinin dereceleri ve buralardan mezun olanların yetki ve sorumluluk alanları, öğretmen maaşları²⁶, staj

²⁴ A.g.e., s.87-88.

²⁵ A.g.e., s.90-92.

²⁶ Almanakta verilen öğretmen maaşlarının günümüzdeki karşılıklarının tam olarak hesaplanması günümüzde öğretmen maaşlarının ek ders ücreti, kıdem ve çeşitli kesintiler nedeniyle farklılaşması nedeniyle zorlaşmaktadır. Ancak 1927 yılı altın fiyatları üzerinden bir karşılaştırma yapmak gerekirse o dönemde 1 Reşat altını (7,2gr), 8,3 TL'dir. Ayrıntılı bilgi için bk. Fahri Bakırcı, "Meclis Üyelerinin Aylık ve Diğer Ödenekleri", **Yasama**, S 3,

durumları, öğretmenlerin yetki ve sorumlulukları ve bunlara karşı uygulanabilecek yaptırımlar gibi konuların öne çıktığı görülmektedir²⁷.

Bu kısımda yer verilen kanun maddeleri incelendiğinde altıncı ve yedinci maddelerde “muallim muavinliği” şeklinde bir ifadenin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Muallim muavinliği 1925 yılı Orta Tedrisat Mektepleri Kanunu’nun dördüncü maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır; “Yüksek, Orta Darulmuallimin ve Darulmuallimat mezunları vekâletçe tensib edilecek mekteplerde bir sene muallim muavini unvanıyla (staj) yapacaktır. Bu müddetin hitamında muallim unvanını alırlar²⁸.”

Burada yer verilen maddelerden sekizinci madde; “maarif hizmetinde asıl olan muallimlik” şeklinde kısa ama çok net bir ifadedir²⁹. Bu madde o dönemde öğretmenlik mesleğine verilen önemin ve devlet ve toplum nezdinde öğretmenin itibarının anlaşılması açısından önemle altının çizilmesi gereken bir anlam ifade etmektedir.

“Türkiye’de İdari Taksimat” başlıklı bölümde illerin isimleri, şehir, nahiye ve köy nüfusları, kadın-erkek ve toplam olarak tablolar şeklinde verilmiştir. Bu tabloya göre Türkiye’nin 1928 yılı nüfusu 7.075.801 kadın, 6.584.474 erkek olmak üzere toplam 13.660.275 kişidir. Bu sayının 3.305.879’u şehir nüfusunu oluştururken, 10.354.396’sı nahiye ve köylerde yaşamaktadır. Bu tablonun devamında ise iller ve ilçelerini gösteren ayrı bir listeye daha yer verildiği görülmektedir³⁰.

Almanağın bir sonraki bölümünde Maarif Vekâletinin yayın kataloğu verilmiştir. Kitapların ismi, yazarı, fiyatı ve kitapla ilgili genel görüşlerin olduğu görülmektedir. Katalogda yer alan kitaplar konularına göre tasnif edilmiştir. Buna göre felsefe, mantık ve ahlaka ait sekiz eser, içtimaiyat ve ruhiyata ait altı eser, terbiye ve tedrise ait on sekiz eser, ulum-u tabîye, hikemîye ve kimyevîyeye ait on beş eser, ulum-u riyaziyyeye ait on iki eser,

Ankara 2006, s.40. Bir ilkokul öğretmenin maaşı ise Almanakta 15 TL olarak, Ortaokul öğretmenin maaşı ise 20 TL olarak belirtilmiştir.

²⁷ Unat, Tonguç, **Muallim Almanığı**, s.93-101.

²⁸ “Kanunlar -Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu”, **Maarif Vekâleti Mecmuası**, C 1, S 1, 1925.

²⁹ Muallim Almanığı’nda sekizinci madde olarak verilen ifadenin 03.04.1926 tarih 338 sayılı numaralı Maarif Teşkilatına Dair Kanun metninde on ikinci madde olduğu görülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bk. https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc004/kanuntbmmc004/kanuntbmmc00400789.pdf

³⁰ Unat, Tonguç, **Muallim Almanığı**, s.104-112.

tarihe ait on iki eser, coğrafyaya ait altı eser, edebiyat, lisan ve musikiye ait yirmi altı eser verilmiştir³¹.

Yayın kataloğundan sonraki bölümde 1927 senesine ait Türkiye Cumhuriyeti dâhilindeki demiryollarının isimleri, bunların başlangıçtan itibaren uzunlukları ve istasyonlar arasındaki mesafeyi gösteren cetvel verilmiştir. Bu cetvelde istasyonların açılma tarihleri de bulunmaktadır. Ayrıca imtiyazlı demiryollarını gösteren ek bir cetvel de ilave edilmiştir³².

Bir sonraki bölümde ise dünyada yer alan kıtaların isimleri, nüfusları, yüzölçümleri ve km²'ye düşen kişi sayılarını gösteren bir tablo bulunmaktadır. Bu tablonun hemen altında dünyadaki önemli nehirlerin isimleri ve uzunlukları, önemli dağların isimleri ve yükseklikleri, önemli denizlerin isimleri ve derinliklerinin yer aldığı üç ayrı tablo verilmiştir³³.

Almanakta yer alan bir diğer bölüm de komşu ve önemli hükûmetlerle ilgili bilgilerin olduğu tablodur. Bu tabloda ülkelerin nüfusları, yüz ölçümleri ve km²'ye düşen kişi sayıları verilmiştir. Toplam on iki ülkenin farklı yıllardaki nüfus bilgilerinin yer aldığı görülmektedir. Devamında ise Avrupa'nın önemli şehirlerinin isimleri ve nüfuslarının olduğu bir liste verilmiştir³⁴.

Devam eden sayfalarda “kıyaslamalarla ilgili faydalı bilgiler” başlığı altında metre sistemi, sıvı ve hububata ait ölçü birimleri, arazi yüz ölçümü birimleri, ağırlıklarla ilgili ölçüler ve atık mukayeseye dair ölçü birimleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Ayrıca 1'den 100'e kadar olan sayıların kareleri ve küplerini gösteren bir tablo ile 1'den 10'a kadar olan sayıların kareköklerini, küp köklerini ve logaritmalarını gösteren bir tablo da yer almaktadır³⁵.

Öğretmenler için faydalı olacağı düşünüerek almanakta yer verilen diğer bir bölümde ise posta ve telgraf ve telefon genel müdürlüğünün dâhili posta tarifesi açıklamalı olarak verilmiştir. Postayla gönderilecek çeşitli evrakların gramajlarının nasıl ücretlendirileceği ile ilgili açıklamalar ve fiyat bilgileri

³¹ A.g.e., bu kısımlar için almanakta sayfa numarası verilmemiştir. 112. sayfadan sonra başlayan bu bölüm sayfa numarasız olarak verilmiş devamında 114 sayfa numarası devam edilmiştir.

³² A.g.e., s.114-137.

³³ A.g.e., s.138-139.

³⁴ A.g.e., s.140-141.

³⁵ A.g.e., s.142-148.

verilmiştir. Bu tarifeden sonraki bölümde ise 28 Mayıs 1928 tarih ve 1324 numaralı damga resmi kanununun maarif idarelerini ilgilendiren maddeleri aynen verilmiştir. Bu maddelerde hangi evraklardan hangi şartlar altında ve ne kadar damga resmi vergisi alınması gerektiği, hangi evrakların damga vergisinden muaf tutulduğu gibi bilgiler yer almaktadır³⁶.

Almanakta yer verilen ilginç bilgilerden birisi de çeşitli canlıların ve araçların hareket hızlarının kıyaslandığı bölümdür. Bu bölümde sümüklü böcek, yük arabası, taze rüzgâr, posta arabası, şimendifer, balon, tayyare, koşu atı, sinek, kartal, fırtına gibi birbirinden oldukça farklı olan çeşitli canlı ve araçların bir saniyede, bir dakikada ve bir saatte kat ettikleri mesafeler bir tabloyla gösterilmiştir. Bu bilgilerden sonra “muhtelif maddelerin sıkletleri” başlığı altında at kestanesi, şimşir, çam, akça ağaç, karaağacın kömürü, meşe odunu, gürgen odunu, kayın odunu, yağmur suyu, balık yağı, bal, zeytinyağı, keçi sütü, inek sütü gibi oldukça çeşitli maddelerin birim bazında ağırlıkları verilmiştir³⁷. Bu bilgilerden sonraki bölüm incelendiğinde bazı sebze ve meyvelerin yapraklanma, çiçeklenme ve olgunlaşmaları için ihtiyaç duydukları sıcaklık dereceleri verilmiştir³⁸.

Sıcaklık değerlerinden sonraki bölümde hava tahminiyle ilgili çeşitli yöntemlerin açıklandığı görülmektedir. Hava durumunun tahmininin güneş, ay, gökkuşağı, bulutlar, rüzgârlar, hayvanlar, bitkiler, çeşitli eşyalar ve barometre vasıtasıyla nasıl yapılacağı, bu sayılanları gözlemlerken dikkat edilecek noktaları ve bu işaretlerden yola çıkarak kısa süreli hava tahminlerinde bulunmanın yöntemleri açıklanmıştır. Devamında ise rüzgârların sürat ve şiddetlerini gösteren bir cetvel verilmiş, ayrıca rüzgârların estikleri yönlere göre aldıkları isimler belirtilmiştir³⁹.

Sıcaklıkla ilgili bilgiler verilmeye devam edilirken santigrat, fahrenheit ve reomür sıcaklık derecelerinin birbirine çevrilmesini gösteren bir çizelge verilmiştir. İlaveten bazı mahsullerin çimlenmeleri için gereken sıcaklık dereceleri, ihtiyaç duydukları su ve yağmur miktarları verilmiş, ülkemizde çeşitli bölgelere düşen yıllık yağış miktarları da belirtilmiştir⁴⁰.

³⁶ A.g.e., s.149-159.

³⁷ A.g.e., s.160-161.

³⁸ A.g.e., s.162.

³⁹ A.g.e., s.163-168.

⁴⁰ A.g.e., s.169-171.

Devam eden sayfalarda çeşitli hayvanların (su sineği, sivrisinek, tavşan, koyun, kurt, engerek yılanı... gibi) ve ağaçların (meşe, akasya, ıhlamur, porsuk, baobab, çam... gibi) resimleriyle birlikte ortalama yaşam süreli verilmiştir⁴¹.

“Tabiat Tetkik Takvimi” başlıklı bölümde ise ilk olarak bu takvimin hazırlanış amacı şu şekilde ifade edilmiştir; “Buraya işaret olunan hususâtı muntazaman tetkik ve tespit eden arkadaş müteakip seneler için kendisine çok faydalı bir muhtıra hazırlamış olur”. Bu açıklamadan sonra tarih kısımları boş bırakılarak leyleklerin geldiği zaman, ağaçların tomurcuklandığı zaman, kiraz ağaçlarının çiçek açtığı zaman, ekinlerin biçildiği, üzümün olduğu, son defa denizde yüzüldüğü, evde ilk sobanın yakıldığı, kırlangıçların gittiği, ilk karın yağdığı zamanlar gibi mevsim değişimlerini gösteren çeşitli işaretlerin tarihlerinin kayıt edilmesi için yer ayrılmıştır⁴².

Almanakta yer alan bir diğer bölümde ise Türk ve Dünya tarihinin önemli olaylarıyla ilgili kısa açıklamaların da yer verildiği bir kronoloji hazırlanmıştır. Milattan önceki tarihlerin Babil ve Asuriler, İbraniler, Fenike, Kartaca, Hint ve İran, Yunan, Roma gibi medeniyetlere ayrılarak verildiği milattan sonrasının ise 54’ten 1924’e kadar kronolojik olarak verildiği görülmektedir⁴³.

Almanağın sonuna doğru gelirken notlar başlıklı bir bölüm hazırlandığı ve buraya çeşitli derslere ait muhtıralar, kaide ve tarifler, düsturlar, şekiller, taksimat cetvelleri gibi daima el altında bulunması gereken bilgilerin kayıt edilebileceğinin belirtildiği görülmektedir⁴⁴.

Devamında ise İstanbul’da eğitim-öğretim faaliyetleri devam eden özel “İstiklal Lisesi” ile ilgili bir tanıtım yazısına yer verilmiştir. Okulun amacı, öğretim kadrosu, fiziksel özellikleri gibi bilgilerin okula ait çeşitli resimlerle birlikte verildiği görülmektedir⁴⁵.

Okul tanıtımından sonra “Kazandığım ve Harcadığım” başlığı altında her ay için ayrı ayrı toplam bir yıllık gelir-gider cetveli verilmiştir. Bu cetvelden sonra öğrencilerin notlarının kayıt edilmesi için not defteri şeklinde bir çizelge

⁴¹ A.g.e., s.172-173.

⁴² A.g.e., s.174-175.

⁴³ A.g.e., s.176-183.

⁴⁴ A.g.e., s.184-192.

⁴⁵ A.g.e., Almanakta bu bölüm 192. sayfadan sonra ayrıca numaralandırılmıştır s.1-8.

hazırlanmış ve bu çizelgenin her sınıf ve tahsil derecesi için kullanıma uygun olduğu belirtilmiştir⁴⁶.

Almanakta yer alan önemli bölümlerden birisi de “İlk mekteplere mahsus alet-i dersiye rehberi” başlıklı bölümdür. Bu kısımda her ders için okulda bulunması gereken asgari ve azami araç gereçler ayrı ayrı listelenmiş, bu araç gereçlerin nasıl ve nerelerden temin edilebileceğine dair açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 2. İlk Mekteplerde Bulunması Gereken Ders Araç-Gereçleri Listesi

Ders Araç - Gereçleri	İlgili Açıklamalar
Hayat Bilgisi Dersi İçin (s.237)	
Baskül	Talebenin tartılması için (yaylı basküller tavsiye edilmez)
Talebenin boylarını ölçmeye mahsus alet	Mektep tarafından imar ve ihzarı kabildir.
Şerit Metre	Talebenin sia-i sadriysini ölçmeye mahsus
Matbu sıhhat defteri	Talebenin ahval-i sıhhiyesini kayda mahsus
Saat	Talebeye mektep zamanlarını öğretmek için
Gözlerin rüyet derecesini tayine mahsus levha	Eşel-i optimetrik
Akvaryum	Suda yaşayan canlıların canlı olarak tetkiki için
Teraryum	Karada yaşayan canlıların canlı olarak tetkiki için mektep tarafından imal ve ihzarı kabildir.
Sıhhi termometre (derece)	
Güneş saati	Mektep tarafından imar ve ihzarı kabildir.
Hesap ve Hendese Dersi İçin (s.238-239)	
Muhassab (مبااسحم)	Sınıf için büyük bir adet mektep tarafından imali ve ihzarı kabildir.
Hesap çubukları	Birinci sınıfa mahsustur

⁴⁶ A.g.e., s.193-225.

Bir adet açılır kapanır metre	
Bir adet dekametre (mesaha şeridi)	
Mesaha zinciri	
Bir adet endaze	
Bir adet arşın	
Bir adet terazi	
Evzan mikyasaı, okka ve eczası, kilogram ve eczası	
Maiyat ölçüleri Litre eczası. Okkaya nazaran maiyat ölçüleri ve eczası	
Satih mikyasaı metre-i murabba ve eczası	Dalları çubukla gösterilmek üzere murabba şeklinde mektepte imal ve ihzar edilebilir
Hacim mikyasaı metre-i mika'bı ve eczası	Dal'a mücessimleri çubukları yapılmak üzere mektepte imal ve ihzar edilebilir.
Hububat ölçüleri: şinik, kutu, kilo	
Saat kadranı	Mukavva ve tahtadan mektepte imal ve ihzarı kabildir.
Pergel	Siyah tahta için
Minkale	
Gönye	
Bir metre tulunda cetvel tahtası	
Şakul	
Tesviye ruhu	
Şahis	
Veterler	
Mistah ve mücessim eşkâl-i hendesiye takımı	Tahtadan ve mukavvadan mektepte imal ve ihzarı kabildir.
Çelik çember üzerinde nispet edilmiş kat'a dairelerden müteşekkil ve içinde müstatil ve mütevazi'el adla ve daire teşkil edebilen bilanetice dairenin mesahasını gösteren alet	
Tarih Dersleri İçin (s.239-240)	
Tarihi haritalar	Gerek Türk tarihi gerek umumi tarih nokta-i nazarından
Kabl'el tarih insanların hayatına dair levhalar	

Eski büyük medeniyetlere ait levhalar	Tarz-ı hayat, mebami, esliha, avani, tarz-ı telbis... gibi
Eski ve yeni Türk sanat ve medeniyetine ait levhalar	Tarz-ı hayat, mebami, esliha, avani, tarz-ı telbis, halı, çini, kakma ve tezhip işleri... gibi
Eski muharebeleri musavver levhalar	
Türklerin muharebelerini musavver levhalar	
Türk âzamının resimleri	
İstiklal mücadelesine ait levhalar	Mümkün ise sinema filmleri
Coğrafya Dersleri İçin (s.240-243)	
Küre-i mücessem	Mümkün olduğu kadar büyük
Küre-i mistah	
Beş kıtanın haritaları	İlk mekteplerin gayesine göre olmalıdır
Manuzme-i şemsiye haritaları	
Manuzme-i şemsiyenin basit ve mücessem numunesi	
Pusula	
Termometre	
Azami ve asgari termometre	Ayrı ayrı iki tane
Barometre	Madeni ve mukid olması mercaktır, müzeye mahsustur
Mikyas-ı meter	
Rüzgâr oku	Mektepte imal olunabilir
Mikyas-ı rutubet	Müzeye mahsustur
Coğrafi resimler	...kütüphanesinin coğrafya tedrisatına mahsus olarak ihzar ettiği kartpostal serisi
Coğrafi duvar levhaları	Deniz, dağ, ova, akarsu, hatt-ı istiva ormanları, çöller, istepeler, nevahi-i kutbiyye, sıcak ve soğuk memleketlerde yaşayan insan ve hayvanlara ait resimler
Memleketimize ait resimler	
Tabii manzaralar	Dağlar, nehirler, göller, ormanlar, bozkırlar
Beşeri şemalar	Köy, köy tepeleri, dağ, sahil ve ovada bulduklarına göre başlıca şehirlerimizin mesken tipleri, ahşap, kâgir ve kerpiç

	hanlar, kervan saraylar ve cami, hamam, çeşme gibi abidat-ı milliye
Faaliyet tarzları	Çiftçilik, hububat, pamuk, tütün, afyon, pancar, ilaahir. Ziraatinin muhtelif safahatını ve kullanılan aletleri musavver levhalar, çobanlık: meralar, mandıralar, sürüler, yaylalar ve memlekerin muhtelif hayvan tipleri, ormancılık: kereste imalât, odunculuk: liman, fındık düşürülme ve istihsar safahatını gösterir levhalar, Balıkçılık: balıkçı gemileri, dalyanlar, iğripler gibi avlanma tarzlarına ve tuzlama, kurutma ve konserve imalına ait levhalar, Tavukçuluk ve yumurtacılığa ait levhalarla kümes hayvanatını müsavi levhalar, İpekçilik safahatını müsavi levhalar, Madencilik: taş ocağı, kireç, kömür ocağı, memliha ve diğer madenlerimizin istihsalatını gösterir levhalar, Mahalli sanatlar: halıcılık, çiftçilik, dokumacılık, dericilik, Büyük sanatlar: mensucat fabrikaları, gemi tamirhaneleri, un ve makarna fabrikaları, konserve imalathaneleri, şeker fabrikası
Münkale vasıtaları	Şimendifer: istasyon, gar, köprü, yarma, tünel, Vapur: liman, dalga kıran, rıhtım, antrepo, Tramvay, otomobil, kamyon, otobüs, fayton, yük arabası, kağnı, sal levhaları
Aruk-u beşer levhaları	
Yeryüzünde yaşayan Türk zümrelerinin tipleri ve hayat-ı medeniyetlerine ait levhalar	
Tabiat Dersleri İçin - Nebat ve Haşerat İçin	
Kelebek ağı	Mektepte yapılabilir
Mantarlı mukavvadan kutu	Toplanan böcekleri hıfz etmek için, mektepte yapılabilir

Üstüvani teneke kutu	Nebatat ve haşerat taşımak için, hariçte yapılabilir
Celebent	Nebatı kurutmak için, mektepte yapılabilir
İğne muhtelif numarada	Haşeratı levhalara tespiti mahsus, bu işe mahsus Avrupa mamulüdür
Eteluvar	Kelebek kurutmaya mahsus, mektepte yapılabilir
Siyanür ve potasyum	Kâfi miktarda, haşeratı öldürmeye mahsus ecza
Siyanür şişesi	Haşeratı öldürmeye mahsus, Avrupa mamulüdür
Sülfür di karbon	Kâfi miktarda, haşeratı tefinine mani olmak için ecza
Sülfür di karbon tüpü	Haşerat koleksiyonu kutusunun içerisine konur ve tefinine mani olur
Kapaklı tüpler	mai derununda haşerat muhafazası için
İspirto ve formol	Her ikisinden de kâfi miktarda, derununda haşerat muhafazası için
Geniş ağızlı üstüvani şişeler	Yılan, kurbağa gibi hayvanları muhafaza için
Dübel yuvar takma	Tırtılları şişirerek kurutmağa mahsus
Tahnit için	
Kloroform	Hayvanları öldürmek için ecza
Fanus	Kloş, kloroform ile hayvanları öldürmek için
Bisturi takımı	teşrih bıçakları
Gretuvar	Kazma aleti
Pens koban	
Kemik makası	
Dişli ve dişsiz lensler	
Muhtelif cinslerde hayvanat gözleri	
Asit arsenyum	
Kâfuru	
Toz kireç	
Marsilya sabunu	
Galvanizli tel	Muhtelif katarda

Ziraat alet ve edevatı [kazma, bel, çapa, kürek, kalbur, el tırnağı, süzgeçli kova]	
Vücut-u beşer-i aksamına ait alçıdan yahut kartonpiyerden mamul mücessim numuneler	Bunları tedarik edemeyen mektepler için vücut-u beşer ve aksamına ait levhalar
Sıhhi termometre	
Sıhhi vaziyetleri gösterir levhalar	
Kazalara karşı alınacak tedbirleri gösteren levhalar	
Muhtelif hastalıkları ve amellerini gösterir levhalar	
Güneş saati	Mektepte yapılabilir
Muhtelif fabrikaları gösterir levhalar	Demircilik, dokumacılık, kâğıt, çam, şeker, kibrit, konserve, süt ilaahir, fabrikaları
Sahur koleksiyonu	Müzeeye mahsustur
Vahşi hayvanlar, kuşlar ve av hayvanlarına ait levhalar	Vahşi hayvanlar: Ayı, kurt, tilki, sansar, aslan, kaplan, sırtlan, çakal, timsah, büyük yılan, fil, yaban domuzu, maymunlar, su aygır, zürafa. Kuşlar: Çaylak, atmaca, şahin, kartal, akbaba, baykuş, papağan, leylek, bülbül, saka, kanarya, ispinoz, iskete, florya, serçe Av hayvanları: Geyik, karaca, tavşan, kunduz, samur, sincap, keklik, bıldırcın, sülün, çulluk, ilaahir.
Eşya Dersleri İçin	
İspirto lambası	
Saç ayağı	
Maşa	Tüpleri ispirto lambası üzerinde tutmak için (tahtadan mamul)
Lastik ve cam borular ve balonlar, mantarlar, delikli lastik mantarlar	
Cam huniler ve filtre kâğıdı	
Valf şişeleri	
Cam küvet ve kavanoz, porselen kapsüller	
Hamz kolormai, hamz kibrit	
Klorit potasyum ve hamz-ı sani manganez	
Civa (lakal beş yüz gram)	
Toriçelli borusu	

Newton borusu ve mahallite’l hava	Müze için
Termometre imaline mahsus sait	Boş termometre boruları
Gravaznit halkası	
Kadranlı mikyas’elner	Müze için
Newton karsı	Basit bir tarzda mektepte imal edilebilir
Aynalar, müstevi ve menhani	
Dürbün	Müze için
Fotoğraf makinesi ve teferruatı	
Mikroskop	
Reçine ve çam çubukları	
Vimşorest Cihazı	
Küçük bir dinamo numunesi	
Laklanşe pili	
Elektrik çingırağı	
Mıknatıs çubuğu	
Akümülatör	
Telgraf ve telefon numuneleri	Müze için
Kart postal ebadındaki resimleri perdeye aks ettirmeye mahsus projeksiyon aleti [reflektos veya Cartspes]	
Çocuk sineması filmleriyle beraber Pathé Baby	
Arşimet terazisi	
Planko ve makara tertibatı numunesi	
Dişli çark tertibatını gösteren toplu saat	
Buhar makinesi	Kayış ve zincir tertibatıyla beraber
Buhar makinesi	Mektepte tahtadan ve mukavvadan makta’ı yapılabilir
Üç nevi tulumba numunesi	Camdan
Tulumbaların miktarları	Mektepte tahta ve mukavvadan yapılabilir
Mütevasil kaplar	Su fırılacağı, haldat cihazı, müze için
Su cenderesini küçük numunesi	
Yel ve su değirmenleri numuneleri	Mekteplerde yapılabilir
Bazata mütaharik vapur, şimendifer, tramvay modelleri	
Musiki	
Piyano veya org yahut keman	
Resim	

Model sehpa, tam devreli mektepler için la'kal üç tane	Atölyesi olan mekteplerde imal edilebilir
El işleri	
Maârif Vekâleti celilesinin dokuz yüz yirmi altı senesi neşriyatından [mektep atölyeleri rehberi] nam eserde mezkûr alet vesait. 20 Haziran 1927	

Tablo 2’de yer alan araç-gereçler incelendiğinde her ders için oldukça ayrıntılı bir araç gereç listesi hazırlandığı görülmektedir. Listelerde yer verilen araç-gereçler dönemin eğitim anlayışı ve öğretim programının kapsamıyla ilgili çıkarımlarda bulunmaya da imkân sağlamaktadır⁴⁷.

Devamında “Bir derste bütün kaideler” başlığı altında yeni alfabenin bazı kuralları çeşitli örneklerle beraber açıklanmıştır⁴⁸.

Almanağın son sayfaları incelendiğinde “Kitaphane-i Hilmi’nin⁴⁹ yeni yayın katalogu ve fiyat listesi verilmiş, bu listede toplam otuz kitabın tanıtımı yapılmıştır⁵⁰.

Çeşitli cemiyetlerin, dergilerin ve bankaların reklamları yapılmıştır. Son sayfaya ise hazırlayanlar tarafından almanağın sürekli çıkartılabilmesi ve daha iyi hâle getirilebilmesi için kullananların görüş ve önerilerini bildirmeleri istenmiş, bunun için bir yazışma adresi verilmiştir. En sonunda ise 1928 yılı Türkiye siyasi haritası verilmiştir.

⁴⁷ A.g.e., s.236-252.

⁴⁸ A.g.e., s.253-256.

⁴⁹ Kitaphane-i Hilmi: İbrahim Hilmi Çığıracan tarafından 21 Kanunisanı 1896 yılında Kitabhane-i İslam adı ile açılan kitapçı dükkanının ismi açılışından üç yıl sonra Kitaphane-i İslam ve Askeri adıyla değiştirilmiş, kuruluşunun 25. yıl dönümünde 1921 senesinde ise Kitaphane-i Hilmi’ye dönüştürülmüştür. 1936 yılından sonra Hilmi Kitaphanesine dönüşen yayınevinin ismi ilerleyen yıllarda Hilmi Kitabevine dönüşmüş ve 1963 yılında Çığıracan’ın ölümünden sonra kapanmıştır. İbrahim Hilmi Çığıracan ve Kitaphane-i Hilmiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Başak Ocak, **Bir Yayıncının Portresi: Tüccarzâde İbrahim Hilmi Çığıracan**, İstanbul 2003.

⁵⁰ Unat, Tonguç, **Muallim Almanacağı**, s.256-262.

III. Eğitim Bilimleri Çerçevesinde Muallim Almanasının Değerlendirilmesi

Muallim Almanasının içeriği incelendiğinde almanağın öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerinin ve kişisel işlerinin takibini kolaylaştırmak amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır. Almananın bölümlerinin eğitim açısından değerlendirebilmesi için öncelikle öğretmen nitelikleri ve yeterliliklerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Dönemin eğitim hedefleri düşünüldüğünde öğretmenlerden beklentilerin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenlerden beklentilerle ilgili genel bir değerlendirme Akyüz tarafından şu şekilde yapılmıştır:

1. Cumhuriyetin başından beri gerçekleştirilen devrimler ve dönüşümlerde öğretmenlerden beklenen onları koruyacak ve geliştirecek “yeni bir insan tipi” yetiştirmek olmuştur.
2. Osmanlı döneminde Tanzimat’tan beri eğitimde gerçekleştirilmeye çalışılan yeniliklerin ve yetiştirilen öğretmenlerin ve aydınların varlığı Cumhuriyet dönemindeki değişimleri olumlu etkilemiş, benimsenmelerini kolaylaştırmıştır.
3. Öğretmenlerin siyasal, ekonomik, hukuki, kültürel devrimleri ve dönüşümleri pekiştirme görevi özellikle Atatürk tarafından çok açık biçimde vurgulanmıştır⁵¹.

Aslında öğretmenlik mesleğinin toplumdaki rolü tarihin her döneminde bütün toplumlarda ortak bir amaç etrafında şekillenmiştir. Bu amaç da yeni nesilleri içinde buldukları çağın gereklerine uygun olarak yetiştirmektir. Her çağın gereksinimi farklı olmakla birlikte etkili öğretmen anlayışları incelendiğinde etkili öğretmen özelliklerinin her dönem kabul görece niteliklerle ifade edildiği görülmektedir⁵².

Günümüz araştırmaları etkili öğretmenlerin ön koşul olarak sahip olması gereken özellikleri; 1. Sözel beceri, 2. Alan bilgisi, 3. Eğitsel bilgi, 4. Öğretmenlik sertifikası ve 5. Deneyim olmak üzere beş boyutta ele almaktadır.

⁵¹ Yahya Akyüz, *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişimdeki Etkileri (1839-1950)*, Ankara 2012, s.359.

⁵² Ayla Oktay, “Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri”, *MÜ Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S 3, İstanbul 1991, s.187-188.

Ön koşulların sağlanmasından sonra etkili öğretmenlerden *birey olarak, sınıf yönetimi ve organizasyon açısından, öğretimin planlanması ve uygulanması konularında, öğrenci gelişiminin ve potansiyelinin izlenmesi konusunda yeterli olmaları beklenmektedir*⁵³.

Eğitim bilimciler tarafından yapılan farklı çalışmalar sonucunda başarılı öğretmenlerde gözlenen temel alışkanlıklar; *öğrenci başarısına geniş perspektifte bakmak, ders sunumlarını öğrenciler için cazip hâle getirmek, kişisel sorumluluklarını içselleştirmek, öğrenci motivasyonunda etkili olan faktörleri bilmek, öğretimlerini geliştirmek için sürekli bir arayış içinde olmak* şeklinde ifade edilmiştir⁵⁴.

Yukarıda içeriği hakkında verilen bilgilerden yola çıkarak almanağın dönemin şartlarına uygun olarak öğretmenlere hem mesleki hem de kişisel gelişimleri konusunda önemli katkılar sağladığı anlaşılmaktadır.

Almanakta bulunan Dünyadaki kıtalar, denizler, nehirler ve dağlarla ilgili bilgiler, komşu devletler, önemli ülkeler ve şehirlerle ilgili bilgiler, matematik bilgileriyle ilgili tablolar, çeşitli canlılar ve araçların hareket hızlarıyla ilgili bilgiler, farklı maddelerin ağırlıklarıyla ilgili bölümler, sebze meyvelerin ihtiyaç duyduğu sıcaklarla ilgili açıklamalar, hava tahminiyle ilgili çeşitli gözlem yöntemlerinin anlatıldığı kısımlar, rüzgârlarla ilgili bilgiler, sıcaklık derecelerinin birbirine çevrilmesi için hazırlanan cetvel, çeşitli hayvanlar ve ağaçlarla ilgili görseller ve bilgiler, Türk ve Dünya tarihi kronolojisinin verildiği bölümler dikkat çekmektedir. Özellikle o dönemde bilgiye ulaşmanın zorlukları düşünüldüğünde her öğretmenin elinin altında böyle bilgileri içeren hazır bir kaynağın olmasının dönemin öğretmenlerine çok değerli katkılar yaptığı düşünülmektedir.

Almanakta yer verilen eğitimle ilgili kanunların olduğu bölümü incelediğimizde 1928 yılı Türkiye Cumhuriyeti bütçesi ve dağılımı, Maarif Teşkilatına dair kanunun önemli kısımlarının yer aldığı görülmektedir. Ayrıca 1928 tarihli damga resmi kanununun maarif dairelerini ilgilendiren kısımları ve 1928 yılında faal olan liseler, orta mektepler ve muallim mekteplerinin listesinin verilmiş olması da önemli görülmüştür.

⁵³ Gönül Sakız, “Etkili Öğretmenlik ve Öğretmen Niteliğinin Geliştirilmesi”, **Kuramsal Eğitimbilim Dergisi**, C 9, S 2, Afyonkarahisar 2016, s.218.

⁵⁴ A.g.m., s.219-220.

Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek açısından bakıldığında almanakta öğretmen için ders telafi çizelgelerinin bulunması, eğitim-öğretim yılını gösteren bir ajandanın bulunması, haftalık ders programı çizelgesinin verildiği kısımların bulunması, eğitim-öğretimi planlama konusunda öğretmenin işini kolaylaştırma amacına hizmet etmektedir.

Almanağın son kısımlarında her ders için ayrı ayrı olarak verilen okullarda bulunması gereken ilkokullara mahsus ders araç-gereçlerinin listelerinin olduğu bölüm öğretmenlere öğrenme ortamları oluşturma konusunda yol gösterici özelliktedir. Öğretmenlerin mesleki becerilerine katkı sağlaması açısından önemli olarak değerlendirilebilecek bir diğer bölüm ise ölçme ve değerlendirme faaliyetleri için ayrılmış olan not defteri kısmıdır.

SONUÇ

Almanak incelendiğinde öğretmenlerin hem kişisel hem mesleki gelişimleri için oldukça önemli bölümlere yer verildiği görülmektedir. Özellikle okunan, okunacak ve okunmak için ödünç alınan kitapların kayıt edilmesi için hazırlanan çizelgelerin öğretmenleri kitap okumaya teşvik etme açısından da katkı sağladığı düşünülebilir. Bu bölümlere ilaveten ilkökul öğretmenlerinin okuması tavsiye edilen kitap ve dergilerle ilgili bilgilerin paylaşılmış olması dönemin şartları düşünüldüğünde oldukça faydalı olmuştur. Okuma faaliyetleri ile ilgili olan bir diğer bölümde Maarif Vekâleti ve Kitaphane-i Hilmi'nin yayın kataloglarının verildiği bölümdür.

Almanakta yer alan Türkiye'nin idari taksimatı (il, ilçe, nahiye, köy bilgileri ve nüfusları) ile ilgili bilgiler, 1927 senesine ait demiryolları istasyonları ve bu istasyonlar arası mesafelerle ilgili bilgiler, posta, telefon, telgraf genel müdürlüğünün posta tarifesi ve fiyatları, öğretmenler için bütçe kayıt sayfasının hazırlanması, yeni kabul edilen alfabeye ilgili bazı temel dil bilgisi kurallarının verilmiş olması öğretmenlerin genel kültür ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamanın amaçlandığını göstermektedir.

Almanağı hazırlayan Maarif Vekâleti Halk Terbiyesi Müdürü Faik Reşit (Unat) ve Maarif Vekâleti Mektep Müzesi Müdürü İsmail Hakkı (Tonguç)'nın dönemin önemli eğitimcilerinden olduğu göz önüne alındığında eseri hazırlarken hem mesleki hem de kişisel gelişimleri konusunda öğretmenlere fayda sağlamayı amaçladıkları anlaşılmıştır.

Eserin bölümleri yayınlandığı dönemin şartları düşünüldüğünde öğretmenlerin işlerini kolaylaştıracak, eğitim öğretim faaliyetlerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Öğretmenlerin ihtiyaç duyabileceği çeşitli bilgileri de barındıran almanak, aslında o dönem öğretmenlerinin sahip olması gereken nitelikler ve öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerinin yanında genel kültür seviyelerinin de anlaşılması açısından günümüz araştırmacılarına ışık tutmaktadır.

Bu çalışmanın da dönemin eğitim anlayışıyla ilgili çalışmalara farklı bir bakış açısı getirmekle birlikte almanağın bölümlerinde verilen döneme ait bilgilerle alan araştırmacılarına da katkı sağlaması temenni edilmektedir. İlaveten Muallim Almanacağı'nın yayınlandığı dönemde aynı amaçla farklı ülkelerde yayınlanmış almanakların tespit edilmesi ve karşılaştırılmasına

yönelik çalışmalarla karşılaştırmalı eğitim tarihi araştırmalarına da katkı getireceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

“Kanunlar-Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu”, **Maarif Vekâleti Mecmuası**, C 1, S 1, 1925.

Acun, Fatma, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitimin Hedefi”, **Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim**, Ankara 2006, ss.27-32.

Akyüz, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2018**, Ankara 2018.

Akyüz, Yahya, **Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişimdeki Etkileri (1839-1950)**, Ankara 2012.

Ata, Bahri, “Tarihçi Faik Reşit Unat’ın Millî Eğitime ve Tarih Eğitimi Katkıları”, **Türk Yurdu**, S 260, Ankara 2009, ss.94-101.

Bakırcı, Fahri, “Meclis Üyelerinin Aylık ve Diğer Ödenekleri”, **Yasama**, S 3, Ankara 2006, ss.27-70.

Başgöz, İlhan, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Eğitimin Genel Görünümü”, **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005**, Ankara 2010, ss.7-12.

Binbaşıoğlu, Cavit, **Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi**, Ankara 2014.

Doğan, Hıfzı, “Atatürk’ün İşlevsel Eğitim Anlayışı”, **Eğitim ve Bilim**, C 6, S 34, Ankara 1981, ss.5-11.

Dursunoğlu, Halit, “Cumhuriyet Döneminde İlköğretime Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi”, **Millî Eğitim Dergisi**, S 160, Ankara 2003.

Ergün, Mustafa, “Türk Eğitim Devrimi: Temel İlkeleri ve Gelişim Süreci”, **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005**, Ankara 2010, ss.35-52.

Genç, Salih Zeki, “Cumhuriyetten Günümüze İlköğretimde Program Geliştirme Çalışmaları”, **Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**, C 2, S 1, Bayburt 2007, ss.123-137.

Gündüzalp, Fuat, **Öğretmen Meslek Kitapları Kılavuzu**, Cilt 1, Ankara 1951.

Hesapçıoğlu, Muhsin, “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi”, **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, C 29, S 29, İstanbul 2009, ss.121-138.

<https://tarihvemedeniyet.org/e-kutuphane/salnameler-ve-nevsaller>.
Erişim tarihi: 26.08.2020 ss.10.44.

Ocak, Başak, **Bir Yayıncının Portresi: Tüccarzâde İbrahim Hilmi Çığraçan**, İstanbul 2003.

Oktay, Ayla, “Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri”, **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, C 3, S 3, İstanbul 1991, ss.187-193.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara 2017.

Önk, Murat, “Atatürk Dönemi Eğitim Sistemi Gelişmelere Bir Bakış”, **International Journal of Social Science Studies**, S 37, 2015, ss.511-530.

172 Palalı, İlhan, “Osmanlı Salnameleri ve Tarih Araştırmalarındaki Kaynak Değeri”, **Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S 23, Şanlıurfa 2010, ss.1-14.

Sakız, Gönül, “Etkili Öğretmenlik ve Öğretmen Niteliğinin Geliştirilmesi”, **Kuramsal Eğitimbilim Dergisi**, C 9, S 2, Afyonkarahisar 2016, ss.214-244.

Şimşek, Ufuk, Küçük, Birgül, Topkaya, Yavuz, “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikalarının İdeolojik Temelleri”, **Turkish Studies**, C 4, S 7, Ankara 2012, ss.2809-2823.

Tunca, Elif Asude, “Türk Harf Devriminin Halka Tanıtım Çalışmaları”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S 2, Mersin 2006, ss.111-122.

EKLER

Ek-1. 1928 Muallim Almanasına Göre Türkiye’de Liseler, Orta Okullar ve Öğretmen Okullarının Listesi (Unat, Tonguç, **Muallim Almanası**, s.87-88.)

Liseler

Adana Erkek Lisesi

Ankara Kız Lisesi

Bursa Erkek Lisesi

Edirne Erkek Lisesi

Erenköy Kız Lisesi

Erzurum Erkek Lisesi

Galatasaray Erkek Lisesi

İstanbul Erkek Lisesi

İstanbul Kız Lisesi

İzmir Erkek Lisesi

Kabataş Erkek Lisesi

Kastamonu Erkek Lisesi

Kayseri Erkek Lisesi

Konya Erkek Lisesi

Sivas Erkek Lisesi

Trabzon Erkek Lisesi

Üsküdar Erkek Lisesi

Orta Mektepler

Adana Muhtelit Orta Mektebi

Adapazarı Erkek Orta Mektebi

Afyonkarahisar Erkek Orta Mektebi

Aksaray Erkek Orta Mektebi

Amasya Erkek Orta Mektebi
Antalya Erkek Orta Mektebi
Balıkesir Erkek Orta Mektebi
Balıkesir Kız Orta Mektebi
Bitlis Erkek Orta Mektebi
Bolu Erkek Orta Mektebi
Burdur Erkek Orta Mektebi
Bursa Muhtelit Orta Mektebi
Çamlıca Kız Orta Mektebi
Çanakkale Erkek Orta Mektebi
Çankırı Erkek Orta Mektebi
Çorum Erkek Orta Mektebi
Çorum Kız Orta Mektebi
Davutpaşa Erkek Orta Mektebi
Denizli Erkek Orta Mektebi
Diyarbakır Erkek Orta Mektebi
Edirne Kız Orta Mektebi
Elaziz Erkek Orta Mektebi
Erzincan Erkek Orta Mektebi
Erzurum Kız Orta Mektebi
Eskişehir Muhtelit Orta Mektebi
Eyüp Muhtelit Orta Mektebi
Gazi Osman Paşa Erkek Orta Mektebi
Gaziayıntap Erkek Orta Mektebi
Gelenbevi Orta Mektebi
Giresun Orta Mektebi

Gümüşhane Orta Mektebi
Isparta Erkek Orta Mektebi
İstanbul Muhtelit Orta Mektebi
İzmir Erkek Orta Mektebi
İzmir Muhtelit Orta Mektebi
Kadıköy Erkek Orta Mektebi
Kadıköy Kız Orta Mektebi
Kandilli Kız Orta Mektebi
Kars Erkek Orta Mektebi
Kastamonu Kız Orta Mektebi
Kayseri Kız Orta Mektebi
Kırşehir Erkek Orta Mektebi
Kilis Orta Mektebi
Konya Kız Orta Mektebi
Kütahya Orta Mektebi
Malatya Orta Mektebi
Manisa Orta Mektebi
Maraş Orta Mektebi
Mersin Orta Mektebi
Muğla Orta Mektebi
Nevşehir Erkek Orta Mektebi
Niğde Erkek Orta Mektebi
Nişantaşı Kız Orta Mektebi
Ordu Erkek Orta Mektebi
Rize Erkek Orta Mektebi
Samsun Erkek Orta Mektebi

Siirt Erkek Orta Mektebi
Silifke Erkek Orta Mektebi
Sinop Erkek Orta Mektebi
Şebinkarahisar Erkek Orta Mektebi
Tarsus Erkek Orta Mektebi
Tekirdağ Erkek Orta Mektebi
Tokat Erkek Orta Mektebi
Trabzon Kız Orta Mektebi
Urfa Erkek Orta Mektebi
Uşak Erkek Orta Mektebi
Van Erkek Orta Mektebi
Vefa Erkek Orta Mektebi
Yalvaç Erkek Orta Mektebi
Yozgat Erkek Orta Mektebi
Zonguldak Erkek Orta Mektebi

Muallim Mektepleri

Adana Erkek Muallim Mektebi
Adana Kız Muallim Mektebi
Ankara Ana Muallim Mektebi
Ankara Musiki Muallim Mektebi
Balıkesir Erkek Muallim Mektebi
Bursa Kız Muallim Mektebi
Denizli Köy Muallim Mektebi
Diyarbakır Erkek Muallim Mektebi
Edirne Erkek Muallim Mektebi
Edirne Kız Muallim Mektebi

Elaziz Erkek Muallim Mektebi

Erzurum Erkek Muallim Mektebi

İstanbul Erkek Muallim Mektebi

İstanbul Kız Muallim Mektebi

İzmir Erkek Muallim Mektebi

İzmir Kız Muallim Mektebi

Kastamonu Erkek Muallim Mektebi

Kayseri Köy Muallim Mektebi

Konya Erkek Muallim Mektebi

Konya Kız Muallim Mektebi

Sivas Erkek Muallim Mektebi

Sivas Kız Muallim Mektebi

Trabzon Erkek Muallim Mektebi

Yüksek Muallim Mektepleri

Ankara Orta Muallim Mektebi

İstanbul Yüksek Muallim Mektebi

İmam ve Hatip Mektepleri

İstanbul İmam ve Hatip Mektebi

Kütahya İmam ve Hatip Mektebi

